

המגמה הרפורמית

בלימודי יהדות ומורשת ישראל
בבתי הספר הממלכתיים
במשרד החינוך

אספקריא

מכון מחקר לענייני דת ומדינה

שאול אביגור 27/3 ירושלים טלפקס. 077-5300087
aspaklaria.dat.medina@gmail.com | reform.co.il

הקדמה

התנועות הרפורמיות והשמאל הישראלי משקיעים משאבים רבים בשינוי ומחיקת היהדות המקובלת מדור דור. דרך פעולתם היא: בנייה מחדש, בצורה מתוחכמת, re-biographing (שכתוב הזהות) ויצירת זהות יהודית ישראלית חדשה, רפורמית, הכופרת בנאמנות לדברי חז"ל. סיפורי הכיסוי הינם - התחדשות יהודית, יהדות פלורליסטית, ריבוי גוונים, יהדות ישראלית, אורתודוקסיה שוויונית.

חוברת זו עוסקת בכניסת מגמות רפורמיות וגופים רפורמיים לתכניות הלימודים בנושאי יהדות, מורשת ותרבות ישראל בבתי הספר הממלכתיים במשרד החינוך. תשובת משרד החינוך למספר פניות בנושא נענתה שלא קיימים תכנים רפורמיים במערכת החינוך.¹

אספקלריא
מכון מחקר לענייני דת ומדינה

להלן סיכום תכניות הלימודים במשרד החינוך הכוללות תכנים בעלי מגמה רפורמית, שיורחבו במהלך חוברת זו:

■ תכנית לימוד בנושא בר מצווה בבתי הספר. נכתב ע"י התנועה הרפורמית, מאושרת ע"י משרד החינוך.

■ תכנית "תלמים". בתכנית זו מנחה מטעם התנועה הרפורמית משולב בשלבים השונים של העשייה החינוכית בבתי הספר ומקדם את השיח היהודי ערכי ברוח ליבראלית ופולורליסטית.

■ תכנית ארץ אהבתי- בין עם לארצו. נכתבה ע"י התנועה הרפורמית. עוסקת בזיקה שבין עם ישראל לארץ ישראל. מאושרת ע"י משרד החינוך

■ תכנית "אדברה נא שלום". נכתבה ע"י התנועה הרפורמית. תכנית לימודים זו הינה בנושא חינוך לסובלנות וקיום משותף על מנת לקדם ערכים ושיח הומניסטי ודמוקרטי. התכנית נלמדת ע"י מורי ביה"ס בליווי אגף החינוך.

■ תכנית לימודי תושב"ע של משרד החינוך, המתמקדת בנושאי יחיד וחוברה. נכתבה ע"י מכון שלום הרטמן המזוהה עם מגמות רפורמיות.

■ תכנית הגברת לימודי היהדות של משרד החינוך - "תרבות יהודית וישראלית". אמר ראש וועדת המקצוע של תכנית זו: " הרעיון הוא, שהרעיונות שיש בהם פיתוח של יסודות הומניסטיים, בעצם יאזנו את הממדים הפרובלמטיים שישנם בתנ"ך".

■ תגבור לימודי יהדות במסגרת משרד החינוך, של רשת בתי ספר תל"י (תגבור לימודי יהדות). נכתב ע"י מכון שכטר הקונסרבטיבי.

■ תכנית "גיל מצוות" של משרד החינוך. בתכנית זו קיימת אופציית בחירה בין מספר אפיקים: המטה לתרבות ישראל ומורשתו, קרן תל"י (קונסרבטיבים), המדרשה באורנים, ארגון חינוך ישראלי (פולורליסטים), התנועה ליהדות מתקדמת (רפורמים).

■ ספריית פיג'מה, בשיתוף משרד החינוך. ספרונים המחולקים לכל ילד בגני הילדים, הכולל מוטיבים נוצריים ובניית יחס מזלזל בחז"ל. בהנחיית קרן תל"י (קונסרבטיבים)

לסיכום:

ילדי הציבור החילוני והמסורתי בבתי הספר הממלכתיים, נחשפים ואף עוברים במידה מסוימת מהלך של שינוי הזהות היהודית ויצירת נרטיב חדש ליהדות ע"י התנועה הרפורמית וגרורותיה, בחסות משרד החינוך. אע"פ שבציבוריות הישראלית, מספר החברים בתנועות

אלו הינו אפסי. בכך, נעשה עוול לחלק גדול של הציבור החילוני והמסורתי, שלא עלה על דעתו שילדיו יחשפו למגמות אלו.

השקפות ארסיות אלו ביחס ליהדות, המועברות דרך מערכת החינוך, מהוות נדבך חשוב במערכה הכללית המתנהלת לטשטוש זהות היהודית של מדינת ישראל ויצירת זהות חדשה ליהדות.

מבוא

השאלה באשר לדמותה של מדינת ישראל כמדינה "חילונית" או "יהודית דתית" נשארה לא פתורה עם הקמת המדינה. החילוניות לא ראתה אז בדתיים איום על מעמדה. המהפך החל בעשורים האחרונים, כששיעור הציבור הדתי לאומי והחרדי באוכלוסייה גדל. ממוצע הפריון החרדי (6.5) והדתי (4.3) גדלים משמעותית לעומת החילוני (2.1) ^{2,3}. בחינוך היסודי, נכון לתשע"ה, 35.5% מהתלמידים בחינוך היסודי הינם מהזרם החרדי/ממלכתי דתי, 38.8% מהזרם הממלכתי עברי. ⁴ 30% מילדי גני הילדים כיום הינם חרדים ⁵. לפיכך, קיים חשש בממסד החילוני, ממצב בו לקראת שנת התש"ף (2030) יהיה רוב דתי חרדי. ⁶

פרופ' רות גביון, בכירה במכון הישראלי לדמוקרטיה, וממנסחי חוק הלאום:

"ישראל לא תוכל להיות מדינה יהודית ודמוקרטית לאורך זמן אם לא תקבל על עצמה אחריות לפיתוח הזהות היהודית של החילונים שאינם שומרי מצוות ולחיזוק המרכיב הדמוקרטי והכלל אנושי בזהותם של יהודים דתיים... אם נצליח בכך..... היהדות תשוב להיות דבר המשותף לבני העם היהודי על כל גישותיהם לשמירת מצוות, ולא תישאר מנופולין של הממסד היהודי אורתודוקסי....." ⁷

https://he.wikipedia.org/w/index.php?title=חילוניות&oldid=101111111
http://www.cbs.gov.il/publications/pw60.pdf 3
http://main.knesset.gov.il/Activity/Info/MMMSummaries19/Education_3.pdf 4
/http://www.93fm.co.il/radio/307899 5
http://ch-strategy.hevra.haifa.ac.il/index.php/books/79-20101222 6
http://mitchabrim.org.il/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA%D7%99%D7%A0%D7%95 7

לאור האמור לעיל, מוצע פתרון חילוני להגדרה מחודשת של הזהות היהודית:

הפתרון החילוני: "יהדות ישראלית"

האופציה הרפורמית:
ציונות רפורמית (מיכאל לבני)

חלופה ליהדות האורתודוקסית, זהות יהודית מתחדשת ללא מחויבות להלכה. הגדרה חדשה ליהדות אשר בה מודגש צד מסוים בחזון נביאי ישראל לחברה מתוקנת המושתתת על חסד צדק ומשפט, בתוספת פולקלור יהודי. קיום מצוות לפי מושג זה הינו פולחן דתי פרטי השייך להחלטתו של האדם כיצד הוא רוצה לעצב את דרכו. יהדות ישראלית מוגדרת כ- יהדות פתוחה, עכשווית ורלוונטית על פי תפיסות האדם.⁸

תחת שם התואר 'פלורליסטי' מסתתרת העמדה: אנחנו נחליט מה היא היהדות. ממילא, כיוון שלפלורליסט אין אמת מוחלטת, היהדות האורתודוקסית מבחינתנו הינה מנופול אותו יש לנתץ.

זו למעשה השיטה הרפורמית הדוגלת בהשתנות מתמדת, לפי דמיון האדם על רצון האלוקים בעולם שאינה ממוקדת במחויבות מעמד הר סיני, וקיום מצוות.⁹

המלצת הסוכנות היהודית לסיום המנופול של הרבנות האורתודוקסית

במסמך שהוכן עבור ממשלת ישראל על ידי המכון למדיניות העם היהודי, מיסודת של הסוכנות היהודית נאמר:

"אנו ממליצים שמדינת ישראל תחזק את המעמד, התפקיד ורמת ההשתתפות הרשמית של הזרמים היהודיים הלא-אורתודוקסיים (לרבות זרמים חילוניים) בחיים הדתיים של המדינה, במגמה להגביר ולהדגיש את אופיים הפלורליסטי, המכיל והשוויוני.... המנופול שיש בישראל לרבנות 'האורתודוקסית' הן בענייני פולחן והן בענייני מעמד אישי. על מנת להגביר את ההזדהות מצד התפוצות יש להביא מנופול זה לידי סיום"¹⁰

ליישום תכנית זו של ערכי דת חילונית חדשה- "יהדות ישראלית", הוגדרו מחדש מגמות תכניות לימודי היהדות בחינוך הממלכתי. מאחורי תכניות לימודים אלו, עומדת באופן ישיר או עקיף הקרן החדשה לישראל, אשר חלק גדול מחברי הנהלתה הבכירה הינם רפורמים.¹¹ תורמים חשובים לקרן הינם ארגונים נוצריים אנטישמיים דוגמת קרן פורד.¹²

במהלך הנרחב של יצירת היהדות החדשה נוטלים חלק עשרות ארגונים, המאורגנים וממומנים דרך מספר ארגונים המושכים בחוטים: הקרן החדשה לישראל, פדרציות וקרנות רפורמיות למחצה שליש ולרביעי, הסוכנות היהודית וארגונים נוצריים. את הצימאון הישראלי החילוני לרוחניות יהודית, ממלאים גופים נאו רפורמיים.¹³

להלן חלק מארגונים אלו:

מדרשת ירושלים-מכון שכנר	ניגון הלב	משיב הרוח	מדרשת השילוב נסור	בית תפילה ישראלי	בית אבי חי
מכון חיים	נוף שכנר	ברית נאמני תורה ועבודה בישראל	אנונים	בינה	ישיבת הנפיות
התנועה הרפורמית	התנועה המסורתית	מיתרים	נשימה	מרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות	מכון שלוש הרמון
ולמא: בית לתרבות עברית	מעגל טוב	מעגלי צדק	פותח שערים	רשת תלי	צלת התמר

0B1UTjneilqMpx3lTUFpRaTd5UG8=id?open/com.google.drive//https 11
232691=arc?jsp.P102/br/BRPortal/il.co.kr8//http 12

<http://www.panim.org.il/>

<http://shearim.org.il>

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%94%D7%93%D7%95%D7%AA_%D7%A8%D7%A4%D7%95%D7%A8%D7%9E%D7%99%D7%AA 9
<http://www.pmo.gov.il/Secretary/sederyom/gov33/Documents/jewishPlanning2014.pdf> 10

פירוט תכניות הלימוד במשרד החינוך למימוש שינוי הזהות היהודית

א. תכניות לימודים של התנועה הרפורמית בבתי הספר הממלכתיים

תכנית לימוד בר מצווה רפורמית בבתי הספר¹⁹ כחלק מיצירת זהות יהודית חדשה, תכנית בר מצווה בשיתוף משרד החינוך: "מסע אישי של אחריות ומחויבות לתרבות היהודית - התכנית מזמינה את משתתפיה לחבור למסע התבגרות סביב השאלות מי אני? מהיכן באתי? ולאן אני הולכת? התוכנית בנויה על פי המתווה של משרד החינוך במקצוע תרבות ישראל ומורשתו, מציעה מערכי לימוד לכלל החטיבות ומאושרת ע"י משרד החינוך. המהדורה הניסיונית עברה שכתוב ועריכה מחודשת ואנו גאים להשיק ספר חדש החל משנת הלימודים תשע"ו."

בתכנית "תלמים"²⁰ של התנועה הרפורמית, מנחה מטעם התנועה הרפורמית משולב בשלבים השונים של העשייה חינוכית בבתי הספר ומקדם את השיח היהודי ערכי ברוח ליברלית ופולורליסטית.

תכנית "ארץ אהבתי", בנושא הקשר בין עם ישראל וארצו. התכנית מאושרת לשימוש על ידי האגף לספרי לימוד במשרד החינוך, במקצוע "תרבות ישראל ומורשתו". בין כותבי תכנית הלימוד מופיעים תומכי הכרה בלהט"ב. דרשה של אחת מכותבות התכנית הרבה גילי צדקיהו, בשבת "גאווה" (שבת המוקדשת לתמיכה בלהט"ב):

קהילת השחר באבן יהודה: דרשה של הרבה גילי צדקיהו לשבת גאווה
<http://www.reform.org.il/Heb/Education/school-programs.asp>
 26 ביוני 2014 - דרשה של הרבה גילי צדקיהו לשבת גאווה. דרשה לשבת גאווה. פרשת קרח, תשע"ד.
 הרבה גילי צדקיהו. שבת גאווה בקהילת השחר. היום אני גאה במיוחד להיות בקהילת ...

¹⁹ <http://www.reform.org.il/Heb/Education/bar-mizva.asp>
²⁰ <http://www.reform.org.il/Heb/Education/school-programs.asp>

מטה שנהר קרמניצר במשרד החינוך

בשנת 1991 הוקמה על ידי משרד החינוך "הוועדה לבדיקת מצב לימודי היהדות בחינוך הממלכתי".

מסקנות הוועדה היו כי המשבר בלימודי היהדות עלול להיות סכנה של ממש וליצור משבר זהות במרחב היהודי החילוני עד כדי "ספקות בצדקת דרכה של הצינונות ובצדקת דרכה של מדינת ישראל", ולפיכך לגרום ל"פגיעה קשה בלכידות הקולקטיב".¹⁴

דו"ח הוועדה קבע כי יש לפתח תכניות לימודים בין תחומיות שיתמקדו בין השאר בהקניית ערכים יהודיים ואוניברסליים. דו"ח זה אומץ על ידי משרד החינוך בשנת 1995. על מנת ליישם את הדו"ח, הוקם במשרד החינוך בשנת 1999 מטה שנהר - קרמניצר¹⁵ שהופקד, בין היתר, על הוראת מורשת תרבות ישראל ברוח ועדת שנהר.

מכאן והילך, כלל לימודי היהדות, מורשת ישראל ותרבות ישראל, הינם ברוח פולורליסטית אוניברסלית, במגמה של השיטה הרפורמית. הבינו היטב כותבי הדו"ח כי "הוראת תולדות ישראל, יצירתו ותרבותו היא מכשיר מרכזי לסוציאליזציה לאומית ותרבותית של התלמידים". כלומר: כור היתוך לזהות יהודית חדשה.¹⁶ מי שעמדה בראש וועדת שנהר-פרופ' עליזה שנהר, הינה חברת המועצה הבינלאומית של הקרן החדשה לישראל¹⁷ כמו כן הינה דוקטור לשם כבוד של בית המדרש לרבנים באמריקה, המרכז האקדמי והרוחני העליון של הקונסרבטיבים.¹⁸

¹⁴ <http://www.mishmar.org.il/page.php?p=11001>
¹⁵ <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Haifa/ChevrePrat/Mate>
¹⁶ <http://www.haifa.gov.il/Portals/103/200916>
¹⁷ <http://www.haifa.gov.il/Portals/103/200916>
¹⁸ <http://nif.org.il/about/management>
http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A2%D7%9C%D7%99%D7%96%D7%94_%D7%A9%D7%A0%D7%94%D7%A8

בתכנית הלימוד:
הבן האובד - אחד המשלים
הידועים בצורות, ומופיע
בבשורה בברית החדשה

בתכנית הלימוד:
אדם וחווה

בתכנית "לב אהרון" הבעייתית²³. מכון הרטמן נתמך על ידי הקרן החדשה לישראל²⁴, תחת הקטגוריה של פלורליזם וסובלנות דתית. המכון משתתף בתכנית למנהיגות נוצרית ומפגש בין דתי²⁵.

■ בין אנשי הצוות:

ריק ג'קובס – נשיא איגוד התנועות הרפורמיות²⁶.

הרבה הקונסרבטיבית - שרון בראוס, חברת צוות מכון הרטמן - צפון אמריקה, נבחרה לדמות הדתית המשפיעה ביותר על יהדות ארצות הברית של מגזין ניוזוויק.²⁷

עוד נושאת תפקיד בכיר בשלוחת צפון אמריקה של המכון הינה הרבה Rabbi Lauren Berkun - מנהלת תכנית הכשרת הרבנים.²⁸

פרופ' מנחם לורברבוים-ממייסדי מכון הרטמן בירושלים והעומד בראש תכנית בית המדרש, חבר בצוות ההנהלה הבכירה של הקרן החדשה לישראל.²⁹

■ נשיא המכון, דניאל הרטמן, קיבל תואר של כבוד של העולם היהודי, World Jewry Award posthumously, מה JTA הרפורמי. SAN DIEGO (JTA) – The Union for Reform Judaism. התואר המכובד הוענק על ידי נשיא הרבנים הרפורמים Rabbi Rick Jacobs. במעמד זה, הודיעו השניים על פרויקט משותף בין מכון שלום הרטמן והתנועה הרפורמית בישראל. ניתן לעיין בהרצאה של נשיא מכון הרטמן, דניאל הרטמן, "הניחו לאל לרגע, כיצד להציל את היהדות מעצמה".³⁰ "הקב"ה לא צריך להיות בראש סדר העדיפויות"³¹.

הרצאה נוספת של נשיא המכון, "השאלה האם יש משמעות לקיומו של האל"³², The 'Question is Whether God is Meaningful' כוללת את האמירות הבאות: אמונה בקב"ה אינה הכרחית על מנת שאדם יגדיר עצמו יהודי. וכן התבטאות המרוקנת מתוכן את חשיבות המצוות.

<http://rotter.net/forum/scoops/1/312323.shtml> 23

www.nif.org.il/organizations 24

http://hartman.org.il/Programs_View.asp?Program_Id=15&Cat_Id=291&Cat_Type=Programs 25

([https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Jacobs_\(rabbi\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Jacobs_(rabbi))) 26

<https://he-il.facebook.com/ShalomHartmanInstitute/posts/10151391771297467> 27

[Blogs=Type_http://hartman.org.il/Blogs_View.asp?Article_Id=1697&Cat_Id=275&Cat_Type=](https://www.nif.org.il/about/management) 28

<http://www.nif.org.il/about/management> 29

http://hartman.org.il/EventsStudy_View.asp?Article_Id=252 30

<http://www.timesofisrael.com/god-must-not-be-our-top-priority-says-orthodox-rabbinical-revolutionary> 31

[32 http://hartman.org.il/Blogs_View.asp?Article_Id=1763&Cat_Id=273&Cat_Type=Blogs](http://hartman.org.il/Blogs_View.asp?Article_Id=1763&Cat_Id=273&Cat_Type=Blogs)

תכנית "אדברה נא שלום" בנושא עידוד סובלנות וחינוך לקיום משותף (יהודים וערבים)²¹. התכנית נלמדת ע"י מורי ביה"ס בליווי אגף החינוך. להלן דוגמא לארס רוחני המופיע בתכנית הלימוד בעמוד 13: על התלמיד לייצר קריקטורה על דברי רבי עקיבא "חביב אדם שנברא בצלם". ברקע, מוטיב נוצרי לבריאה.

- מה מוסיפה המשנה על המתואר בתורה?
- במילים שלכם – מה פירוש הביטוי "חביב אדם ששָׁנְבְּרָא בְּצֶלֶם"?
- למשנה שני חלקים. איזו מהאמירות קרובה יותר ללבכם – "חביב אדם" או "חביבין ישראל"? מדוע?
- האם האמירה "חביבין ישראל" מחזקת את המסר של "אדם ששָׁנְבְּרָא בְּצֶלֶם" או מחלישה אותו?

הנחיות לתלמיד: ציירו קריקטורה המתארת את דבריו של רבי עקיבא – את החלק הראשון, את החלק השני או את המעבר ביניהם.

ב. תכנית לימודי תושב"ע של משרד החינוך. נכתבה ע"י מכון שלום הרטמן

■ חוזר מפמ"ר תורה שבעל פה (ממלכתי) התשע"ו/1 של המזכירות הפדגוגית אגף חינוך הפיקוח על הוראת תורה שבעל פה (ממלכתי) מ'י אלול תשע"ה, כולל הפניה לתוכנית לימודי תושב"ע שכתבו על ידי מכון שלום הרטמן: "תכנית בארי".²²

■ מכון שלום הרטמן הינו מכון העוסק בחינוך לזהות יהודית ישראלית חדשה. מכון זה אחראי על חלק מתכניות החינוך מחדש של חיילי צה"ל (כ 1000 קצינים בשנה

<http://www.reform.org.il/Assets/adaber-na.pdf> 21

http://www.meyda.education.gov.il/files/Mazkirut_Pedagogit/Toshba/hozer 22

ג. תכנית הגברת לימודי היהדות של משרד החינוך: "תרבות יהודית וישראלית"

בתכנית הגברת לימודי היהדות של משרד החינוך לתשע"ז לימודי היהדות יחלו מכיתה א עד ט, ויכללו 5 שעות שבועיות ויוגדרו כלימודי חובה. התוכנית תקרא תרבות יהודית וישראלית. בראש ועדת המקצוע לתרבות ישראל האחראית על תכנית זאת, עומד פרופ' רון מרגולין.

התכנית מכוונת ליצירת יהדות ישראלית חדשה ברוח מוסר הנביאים בלבד. המסר החינוכי כולל: העמדת חז"ל ומשוררי הציונות בשורה אחת, בגובה אחד. ציטוט: "ראשית, תרבות יהודית ישראלית כוללת את היצירה היהודית החדשה הציונית והישראלית כחלק בלתי נפרד מארון הספרים היהודי". כלומר, ערך זהה לרמב"ם וביאליק.

נעמוד על עמדותיו של מי שעומד בראש וועדת המקצוע: פרופסור רון מרגולין, פרסם מאמר באתר נאמני תורה ועבודה, אשר כותרתו: הכמיהה לרוח – דתיות ישראלית בלי מחויבות הלכתית

בסיכום המאמר מובא: "אם החברה ההלכתית בישראל תלמד להכיר בייחודה ובערכה של הדתיות הבלתי הלכתית, תוכל האחרונה להביא לה ברכה, בשמשה מעין מראה עצמית המזכירה שוב ושוב את התפיסה המשתקפת במאמר חז"ל: "לא נתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות".

פרופ' מרגולין הינו עמית מחקר במכון שלום הרטמן שהוזכר לעיל. כמו כן ב 2009, נפסלה מועמדותו של רון מרגולין ע"י שר החינוך דאז גדעון סער, בשל השקפותיו. משנתו המדינית של ד"ר מרגולין, אשר עמד בראש הוועדה בתקופת השרה יולי תמיר, מזוהה עם ארגונים אנטי ציוניים בהיותו חבר ברשימת הידידים של הארגון היהודי J Street. ארגון זה לדוגמא תומך בכתב האישום של "פשעי המלחמה" בוועדת האו"ם בראשות גולדסטון.

תכניות הלימודים החדשה של תרבות יהודית וישראלית, הוצגה ע"י ראש התכנית: (רדיו רשת ב') :

"אני רואה בלימוד מקורות היהדות שהדגש בהם הוא הממד הערכי הומניסטי, ואני מוכרח להגיד לכם, זה בעיני, זה שבנט העביר את העניין הזה, ואישר אותו, היה פלאי פלאים. הרעיון הוא, שהרעיונות שיש בהם פיתוח של יסודות הומניסטיים, בעצם יאזנו את הממדים הפרובלמטיים שישנם בתנ"ך, בעיקר בשאלות האלה, האתיות הלאומיות.... הממד הציוני שהיה בעצם המוקד של התכנית במהדורה הקודמת כפי שאנשים הבינו אותה, נוסח באופן של זיקה לטבע הרצוי במדינה. דאגתי למתן את האופי המאוד בוטה של רתימת תכנית לימודים במקורות היהדות לתפיסות של הקשר עם הארץ והמדינה..."

ענותנותו של הלל וקפדנותו של שמאי

בסוגיה שלפניכם מציג החלמוד הכבלי רצף של סיפורים המתארים את אופיו הקפדני של שמאי לעומת ענותנותו ומישורו של הלל שמאי והלל מתמודדים בסיפורים עם מצבים זהים שבהם הם נדרשים להתייחס אל הזולת, וכל אחד מהם נוקט אסטרטגיה אחרת בעיניים אלו:

עניין נוסף המחלוה לערך ייחודיות האדם הוא המודעות לערכו ולחשיבותו של הגוף. המדרש המובא כאן מתאר את מפיסתו של הלל הזקן את גופו כמעין פסל זצ"ל של האלהים משום כך הוא מטפל בגופו בדקדקנות ובחשיבות:

בתכנית הלימוד השומרוני הטוב - מוטיב נוצרי

ספרו של נשיא המכון, גבולות היהדות, The Boundaries of Judaism, קיבל מחמאת רבות מנשיא ה"ישיבה" הרפורמית היברו יוניון קולג'³³

המרכז לזהות ישראלית יהודית של המכון כולל את תכנית בארי. "תכנית בארי שואפת לעצב מחדש את החינוך היהודי-ישראלי בבתי ספר ממלכתיים על-יסודיים בארץ. התכנית מאפשרת למאות מחנכים ועשרות תלמידים לערוך היכרות מחודשת עם זהותם היהודית - על ערכיה, מושגיה וכתביה."³⁴

בראש צוות התכנית ויעוץ מדעי - עומד פרופ' רון מרגולין. פרופסור רון מרגולין, פרסם מאמר באתר נאמני תורה ועבודה, הממומן בחלקו על ידי הקרן החדשה לישראל אשר כותרתו: הכמיהה לרוח – דתיות ישראלית בלי מחויבות הלכתית. המסר של היהדות הישראלית החדשה חבוי בשם התכנית: "יחיד וחברה". דיון במוסר הנביאים, במקום בבחירה האלוקית בעם ישראל ובמצוות. דבר זה דומה לנצרות.³⁵

http://hartman.org.il/book_view.asp?book_id=15&cat_id=531&cat_type=Books 33
http://heb.hartman.org.il/JL_Index.asp?Cat_Id=212&Cat_Type=Centers 34
<http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96228674#1.6430.5.ftwidth> 35

ד. משרד החינוך, מקצוע תרבות יהודית - ישראלית

במקצוע תרבות יהודית - ישראלית בתכנית הלימודים הקיימת לכיתה ו': גיל מצוות - אחריות ומחויבות, ניתנת אפשרות לבחירת תכני חומרי למידה לאחת מ-6 אפשרויות שונות, כאשר רק אחת מהן הינה יהודית מסורתית אורתודוקסית:³⁶ אפשרויות הבחירה שהתכנית מציעה הן כדלהלן:

1. חומרי לימוד של המטה לתרבות ישראל ומורשתו (משרד החינוך).
2. ארגון חינוך ישראלי (יהדות פלורליסטית),
3. חומרי למידה של קרן תל"י (קונסרבטיבים, מנתמכי הקרן החדשה לישראל),
4. המדרשה באורנים (מנתמכי הקרן החדשה לישראל במסגרת התחדשות יהודית),
5. התנועה ליהדות מתקדמת בישראל (הרפורמים, מנתמכי ויוצרי הקרן החדשה לישראל),
6. חל"ד (בקצה הסקלה הליברלית של הציונות הדתית, בוועד המנהל, הרב שי פירון והרב יובל שרלו).

דוגמאות לארס רוחני, מתוך תכנית הלימודים "ארגון חינוך ישראלי":³⁷

מקור החוק/ המצווה החוק/ המצווה מקבל/ לא מקבל את החוק/ המצווה

לכל חוק או מצווה יש מי שקבע והחליט.
האדם הוא זה שכוחר האם לקיים את החוק או המצווה.
במה תלוי קיומו או אי קיומו של החוק/מצווה? בהסכמה לקבל את מקור החוק.

השרה יולי תמיר על תכנית הלימודים: "פשוט מאוד, היא אמרה לי, רון, תשמע, אם אני מעלה הצעה כזאת, למחרת, הכנסת כולה משתוללים עלי וכל חברי הכנסת הדתיים יכריזו שאני רוצה להחריב את..."

רה"מ נתניהו על התכנית בכנסת ה-19: "אחר כך השר שי פירון, שמע, העליתי את זה, נתניהו דפק על השולחן ואמר אתה לא תזיז שום דבר במעמדו של מקצוע התנ"ך, ראש הממשלה, זה היה הדבר שהיה בעיניו הכי חשוב"

שר החינוך גדעון סער: "הוא מנע ממני את ראשות הוועדה".

שר החינוך לשעבר הרב יצחק לוי, התייחס לתכנית הלימודים החדשה: (רדיו רשת ב)
"ברור שיש כאן מגמה, אין ספק... יש לו עניין להרחיק את הקשר לארץ ישראל מיהדות ותנ"ך וכן הלאה, יש לו עניין ונפתלי בנט מאשר... לכן אמרתי שזה פלאי פלאים... יש כאן מעין צנזורה על חלקים מהתנ"ך היותר בעייתיים, אז לא נלמד אותם, כי אנחנו יותר מזדהים, יותר אוניברסליים, אז נלמד אותם... אני חושב שמדובר על תכנית רעה, לא בגלל התכנים שלה, אלא בגלל המסר. המסר בא ואומר, אפשר ביהדות לקחת איזה חלקים שאנחנו רוצים ולרומם אותם, וחלקים אחרים, להחביא אותם... אני מתפלא על כך.... מדובר פה על תכנית שאומרת, זה מה שאנחנו לומדים ביהדות ולא דברים אחרים... אני חושב שמדובר על תכנית פוליטית של מרגולין. הפלאי פלאים של בנט נשאר תלוי ועומד."

היועצים האקדמאים של התכנית:

ד"ר ענבר גלילי שכטר, מנהלת מכון "כרם" לחינוך יהודי הומניסטי, ירושלים.
מכון "כרם" יחד עם מכון שלום הרטמן נוטלים חלק בפעילויות משותפות עם הקרן החדשה לישראל. המכון הינו חלק ממכלול "פנים" לעיצוב מחדש של זהות היהדות.

עוד יועץ אקדמי של התכנית, הינו פרופ' יונתן כהן- מנהל מרכז מלטון לחינוך יהודי של האוניברסיטה העברית ירושלים. מרכז מלטון לחינוך יהודי פועל במשותף עם ה"היברו יוניון קולג'" אשר הינו ה"ישיבה הרפורמית המרכזית" בארץ.

היועץ השלישי הינו מר חנוך בן פזי, המחלקה לפילוסופיה, אוניברסיטת בר אילן, מכללת סמינר הקיבוצים.

מכללת סמינר הקיבוצים נתמכת על ידי הקרן החדשה לישראל.

אם כן, כלל צוות היועצים האקדמאים של התכנית מועסקים בגופים הממומנים בחלקם על ידי הקרן החדשה לישראל/ מקושרים אליהם.

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/Tarbutisraelmoreshet 36
http://meyda.education.gov.il/files/Mazkirut_Pedagogit/TarbutisraelMoreshet/sample_6.pdf 37

לא בכדי בתכנית לימוד בפרשת קרח, הקריקטורות לבושות בבגדים של כמרים.

בפרשת חוקת, קריקטורה של משה רבינו, נראה כמו כומר

רעיונות ומסרים להדגשה במהלך ההוראה

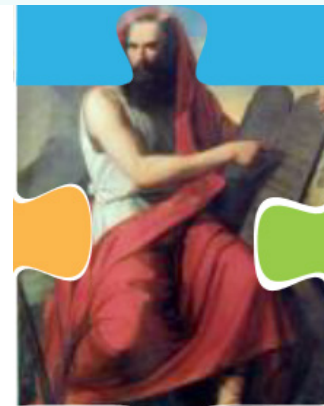
בתכנית תל"י בחרנו להזכיר או להדגיש היבט קיומי-דתי-אמוני הנדרש בהגנת הטקסט המקראי, כוונתנו ליחסים המורכבים בין אדם לאלוהים. יחסים אלו כוללים אלמנטים של קדושה, של מחויבות ושל הדדיות. לא נוכל לדבר על האדם בלי להביא בחשבון את קשריו עם אלוהים, ולא נוכל לדבר על אלוהים ללא הכרה והבנה של יחסו אל האדם. יחסים אלו מושתתים על מחויבות ואחריות הדדית. קין הורג את אחיו, אך הוא חייב לתת דין וחשבון לפני בוראו. אלוהים מחריב את סדום ועמורה, אך הוא מסביר את מעשהו לאברהם. למרות חוסר השוויון קיימת תחושה עמוקה של אחריות הדדית. יחסי אדם ואלוהים עומדים במרכז עולם המקרא. על פי תפיסתנו, האדם הוא אוטונומי, בעל עוצמה ומעצב את עולמו, ובו זמנית כפוף לאלוהים ומחויב לו. המתח הנוצר כתוצאה משני קטבים אלה מבטא את הדילמה הקיומית של החיים האנושיים מול אלוהים. אותה דילמה העומדת בפני היחיד ניצבת גם בפני החברה. החברה מיטלטלת בין נטייתה לממש מטרות אנושיות לבין היותה נתונה למרות האלוהים. המתח המיוחד הזה בין צרכים ודחפים אנושיים של האדם והחברה ובין הציווי האלוהי מעמיד את המקרא כטקסט אשר מחייב את קוראיו לחשיבה מוסרית. ואולם הוא גם מזמין אותם לדיאלוג עם תמונת העולם המוצגת בו והמתארת ניסיונות ליצירת חברה מתוקנת שלעיתים מצליחים ולעיתים נכשלים.

דוגמא לארס הרוחני הקיים בתוך תכנית הלימודים בתל"י

מתוך תכנית הלימוד:

"לשאלה מי כתב את התורה יש מספר תשובות מקובלות. ישנם המאמינים כי חמשת חומשי התורה נכתבו על ידי משה ברוח הקודש שנחה עליו בהר סיני ועל כן מייחסים קדושה רבה לכתוב. כבר בתקופת התלמוד עולות להיות בקשר לסברה זו. סברה נוספת היא כי חלקים שונים של התורה חוברו בתקופות שונות, והעריכה הסופית נעשתה בימי גלות בבל".

שאלה לתלמיד:
"מהי עמדתכם, האם התורה היא יצירה אלוהית או אנושית?"

משה רבינו ולוחות הברית

ה. בתי ספר תל"י (תגבור לימודי יהדות)

- בתי ספר תל"י הינם רשת של בתי ספר ממלכתיים בהם קיימת תכנית לתגבור יהדות.
- תכנית תל"י הינה תכנית חינוכית של משרד החינוך בשיתוף עם קרן תל"י. מטרתה לתגבר את לימודי היהדות ברוח פלורליסטית. תל"י נמצאת תחת החסות האקדמית של מכון שכטר למדעי היהדות. נכון לתשע"ו התכנית מגיעה לכ 45,000 תלמידים.³⁸ נציגי קרן תל"י ומכון שכטר מהווים את החלק העיקרי של חברי וועדת התכנית לתגבור לימודי היהדות.³⁹
- מכון שכטר הנו חלק מהתנועה המסורתית (קונסרבטיבית). בית המדרש לרבנים ע"ש שכטר במסגרת מכון שכטר הינו חלק מפעילות התנועה המסורתית (קונסרבטיבית).⁴⁰ קרן תל"י יזמה פרויקט דיאלוג וזהות בשיתוף עם JCJCR (מרכז ירושלים ליחסי יהודים נוצרים), ויחד הם ביקשו לחקור תוך כדי פעולה דרכים חדשות למפגש בין ילדים יהודים וערבים במרחב הבית ספרי בישראל.⁴¹

(https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A0%D7%9C%22%D7%99_%D7%A0%D7%95%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%A0%D7%97%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%98%D7%99%D7%AA%38 http://short.urls.co.il/zb8697_39 php.index/il.org.masorti//http 40 www.tali.org.il/content/dialog-and-identity 41

1. ספריית פיג'מה, ארס של נצרות וזלזול בחז"ל לילדי הגן

ספריית פיג'מה הינו פרויקט משותף של משרד החינוך יחד עם קרן "גרינספון ישראל" בו מחולקים ספרונים לילדי הגן. בין מטרות התכנית: עידוד דיון בערכים ובמורשת. בתכנית משתתפים כ-250,000 ילדים ומחולקים למעלה מ-100,000 עותקים של כל ספר. הספר ה-10 מיליון כבר חולק⁴². למעשה התכנית מונהגת בארץ ע"י קרן תל"י, (קונסרבטיבים).

בעלי תפקיד מרכזי בתכנית:⁴³

הרב ד"ר רוני גולינקין, נשיא מכון שכטר למדעי היהדות (קונסרבטיבים) פרופ' עליזה שנהר, חברת המועצה הבינלאומית של הקרן החדשה לישראל⁴⁴ רוני יבין, מנכ"לית עמותת אלול-אלו ואלו למען יהדות פלורליסטית. ד"ר איתן שיקלי, מנכ"ל קרן תל"י⁴⁵ מוטי זעירא, מנהל המדרשה באורנים⁴⁶ (יהדות פלורליסטית מנתמכי הקרן החדשה לישראל)

מתוך שו"ת מו"ר הרב שלמה אבינר שליט"א⁴⁷ על ספריית פיג'מה:

הבעיה הכי קשה היא ציורים בוטים, מכוערים ולא צנועים, שמשניאים את הדמות או את הסיפור.

הספרון 'אות בבאר' - על רבי עקיבא. לא כתוב 'תורה' אפילו פעם אחת בכל הספרון, אלא: ידע, לימוד, תלמיד מעולה, למד הרבה דברים וכו'. לא מוזכר חלקה של אשתו בתורתו. רבי עקיבא מצויר כילד קודר ומלוכלך.

הספרון 'התבלין החסר' - על רבי ואנטונינוס. לפעמים כתוב יהודה הנשיא בלי 'רב'. "המאכלים בושלו לפני השבת, ובבית יהודה הנשיא לא הדליקו אור בשבת" - כמו הקראים שלא אוכלים חמין. הדגשות חוזרות ונשנות על אוכל טעים ולא טעים - כאילו בזה מסתכמים חייו של רבי יהודה הנשיא.

הספרון 'שלמה המלך והדבורה'. שלמה המלך נראה כמו נסיך גרמני עם אף אדום, עמוס בטבעות, צמידים וכתר, ושוכב לישון בצורה לא מכובדת, עם פנים זועפות. ציורים לא צנועים של מלכת שבא, נעריה ונערותיה, ועירוב של גברים ונשים.

<http://www.pjrael.org/page.aspx?id=49> 42

<http://www.pjrael.org/page.aspx?id=9&menu=inpvm9> 43

<http://nif.org.il/about/management> 44

www.tali.org.il/content/about 45

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%95%D7%98%D7%99_%D7%96%D7%A2%D7%99%D7%A8%D7%90 46

http://shlomo-aviner.net/index.php/%D7%A1%D7%A4%D7%A8%D7%99%D7%99%D7%AA_%D7%A4%D7%99%D7%92%D7%9E%D7%94

הספרון 'מקומו של בית המקדש'. ציורים גסים של שני האחים, גם בלי כיסוי ראש. בית המקדש מוצג כמקום "אור וחום, אהבה וחסד" בלבד, בלי קדושה. לא בית של מקדש.

הספרון 'מי אוהב את השבת'. השבת מוצגת כיום מנוחה, בלי שיעורים/תוכן רוחני. האב קורא עיתון - בלי קידוש, בלי תפילות ובלי לימוד תורה.

הספרון 'המעיל המופלא של יוסף'. תמונות נשים לא צנועות. ריקודים מעורבים לעיני הרב המביט בשמחה. יוסף אוכל בלי כיפה. ועוד תמונות לא חינוכיות.

אספקלריא

מכון מחקר לענייני דת ומדינה